

Irena Łabiszewska
Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

CZY WYSTAWY OKOLICZNOŚCIOWE WSPÓŁTWORZĄ „TRZECIE MIEJSCE” W BIBLIOTECE UNIwersYTETU ŁÓDZKIEGO?

Abstract: The occasional exhibitions are organized in the University Library of Łódź to present famous people connected with the Library or with the University of Łódź. They are also devoted to other persons who made a considerable contribution to the Polish science and culture. The exhibitions remind about important historical and contemporary events, which should be known and remembered. Vernissages are often accompanied by seminars, lectures or meetings with interesting people.

The exhibitions are arranged in the area most often visited by the readers.

The question arises whether they can be treated as a part of third place in modern library.

The answer seems not to be so easy and may be unambiguous.

Słowa kluczowe: „trzecie miejsce, wystawy, Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

Umberto Eco w książce pt. *O bibliotece* zaprasza czytelnika do zwiedzania biblioteki idealnej. A oto jej obraz: „Tak więc jeśli biblioteka jest (...) modelem wszechświata, staramy się uczynić z niej wszechświat na miarę człowieka, a przypominam, że biblioteka na miarę człowieka to znaczy także biblioteka radosna (...), do której chodzi się chętnie i która przeobrazi się stopniowo w wielką maszynę spędzania wolnego czasu (...)”¹.

Nietrudno zauważyć podobieństwo między słowami włoskiego pisarza, a pojęciem „trzeciego miejsca”, które, w końcu lat 80., wprowadził Ray Oldenburg, amerykański socjolog. W swojej książce *The Great Good Place* (...) ² zwrócił uwagę na istnienie i rolę miejsc towarzyskich spotkań nieformalnych, niezobowiązujących, przypadkowych bądź zaplanowanych. Oldenburg określił je jako „trzecie miejsce” i zaliczył do nich kafejki, puby, parki, kawiarnie, a także centra handlowe, banki, urzędy pocztowe czy ulice. Tutaj ludzie spędzają swój prywatny czas, zyskują poczucie przynależności do jakiejś grupy społecznej, załatwiają różne sprawy, realizują plany czy też po prostu relaksują się i odpoczywają od rutyny codzienności.

¹ U. Eco, *O bibliotece*, Warszawa, 2007, s. 47.

² <http://blog.biblioteka20.pl/?p=149>.

Takie miejsca są potrzebne. Żyjemy bowiem w czasach trudnych i skomplikowanych relacji międzyludzkich. Ciągły brak czasu sprawia, że chętnie komunikujemy się za pomocą telefonów komórkowych, poczty elektronicznej, czy internetowych blogów. Częściej skłaniamy się w stronę spotkań nierzeczywistych niż realnych. Jakość tych relacji bywa wątpliwa i prędzej czy później dochodzimy do wniosku, że świat wirtualny nie wystarcza. „Trzecie miejsce”, według Oldenburga, daje szansę „bycia wśród ludzi”, nawiązania kontaktów lub choćby krótkiej rozmowy. Przywraca poczucie normalności.

R. Oldenburg wymienia dom jako pierwsze miejsce przynależne człowiekowi, drugie natomiast – to miejsce pracy. Obecny styl życia sprowadza się nierzadko do: *home-to-work-and-back-again shuttle*, czyli do pokonania codziennej drogi z domu do pracy i z pracy do domu. Potrzeba znalezienia dla siebie „trzeciego miejsca” wynika z różnych powodów. Może być nią poczucie osamotnienia, alienacji, niemożności porozumienia z najbliższymi lub po prostu chęć poznawania nowych osób i przestrzeni.

Analizując ideę Oldenburga można postawić pytanie: czy biblioteka naukowa może pełnić rolę „trzeciego miejsca”? Jeśli tak, to w jaki sposób? Co może zaoferować? Czym może zainteresować?

Spróbuję tę kwestię zilustrować na przykładzie Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego (BUŁ), omawiając jej wąski odcinek pracy, jakim jest działalność wystawiennicza prowadzona w latach 2006–2010. Ten okres nie jest przypadkowy: jego dolna granica oznacza nowy etap w historii BUŁ – przejęcie nowego gmachu, górna – zakończenie roku.

Wiadomo nie od dziś, że współczesna biblioteka nie ogranicza się do wypełniania swoich funkcji podstawowych. Zwyczaj urządzania spotkań i imprez o różnym charakterze, dbałość o przygotowanie specjalnych pomieszczeń do pracy indywidualnej i grupowej, troska o potrzeby czytelników niepełnosprawnych, jak też obecność kawiarenek internetowych czy księgarni świadczy o tym, że instytucja ta znacznie rozszerzyła zakres usług. W kręgu prac bibliotekarskich pozostała działalność wystawiennicza, która nie stanowi novum w obowiązkach bibliotekarza. Składają się na nią czynności wchodzące w krąg szeroko rozumianej działalności informacyjnej realizowanej od lat przez biblioteki różnego rodzaju.

W BUŁ aktywność wyrażająca się w przygotowywaniu ekspozycji okolicznościowych ma już swoją długoletnią tradycję sięgającą roku 1949. Pierwsza wystawa zatytułowana „Biblioteka Uniwersytecka w służbie społecznej” odbyła się w ówczesnym budynku Biblioteki przy ul. Narutowicza 59a podczas Tygodnia Oświaty, Książki i Prasy w maju tegoż roku. W 1960 r. oddano do użytku BUŁ gmach przy ul. Matejki 34/38. Rozległy hol na parterze był idealnym miejscem dla licznych ekspozycji, które cieszyły się prawdziwym zainteresowaniem osób odwiedzających łódzką książnicę. Kiedy w latach 80. XX stulecia pojawił się problem magazynowania zbiorów, rozpoczęto starania

mające na celu rozbudowę BUŁ. Kilka opracowanych projektów nie zostało zrealizowanych z powodu braku funduszy. Dopiero w 2006 r. Biblioteka przejęła kolejną siedzibę. Dobudowany do „starego” budynku imponujący gmach zdawał się spełniać wszelkie warunki biblioteki XXI w., a zastosowane w nim rozwiązania architektoniczne miały odpowiadać oczekiwaniom współczesnego czytelnika. W broszurce pt. *Współczesne technologie biblioteczne na przykładzie rozbudowy Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*³, jej autor, Jerzy Andrzejewski, dyrektor BUŁ i Senior Budowy opisał historię powstania nowej BUŁ-y. W zakończeniu napisał: „My mamy nadzieję, że oddana do użytku nowa część biblioteki stanie się takim miejscem kultowym jak „buwomania” (booving), ale pod hasłem „bułomania” (booling)”.

Niestety, w całej publikacji nie ma słowa na temat przestrzeni wystawienniczej, czyli miejsca przeznaczonego na przyszłe wystawy. Nasuwa się wniosek, że inżynier architekt projektujący budynek biblioteczny prawdopodobnie nie skonsultował z nikim tej kwestii. Tak więc w nowej Bibliotece nie przewidziano miejsca na ekspozycje. Nie dziwi więc fakt, że obecne warunki wystawiennicze niekiedy utrudniają prezentowanie dokumentów i eksponatów, ograniczają realizację przygotowanych wcześniej scenariuszy, a czasami wręcz uniemożliwiają pokazanie pewnych przedmiotów i dzieł sztuki w pełnej krasie.

Czy wystawy mogą zatem współtworzyć integralną część „trzeciego miejsca” w BUŁ? W jaki sposób Biblioteka ma stać się takim miejscem kultowym, miejscem spotkań i dyskusji podczas wernisaży? Jak pogodzić ów fakt ze stwierdzeniem, że „(...) ten nowy organizm biblioteczny jest wyraźnie nastawiony na czytelnika – użytkownika”?⁴

Mimo pewnych utrudnień działalność wystawiennicza jest jednak kontynuowana. Wystawy organizowane są w Bibliotece nieprzerwanie. Omówię to zagadnienie na przykładzie wybranych wystaw przygotowanych w latach 2009–2010.

Kiedy BUŁ zajęła nową część gmachu, przez krótki czas hol w jej „starej” części pozostawał przestrzenią wystawienniczą. Taka sytuacja nie trwała długo. Dość szybko okazało się, że parter, na którym pozostały tylko katalogi kartkowe, jest miejscem rzadko odwiedzanym przez czytelników, co w konsekwencji powodowało coraz mniejsze zainteresowanie obecnymi tam wystawami. Zapadła więc decyzja, aby to nowy budynek stał się najważniejszym miejscem przyszłych ekspozycji.

W roku 2006 zorganizowano wystawę zatytułowaną „Biblioteka Uniwersytecka w obiektywie”. Okazją do jej powstania było otwarcie nowego gmachu instytucji. W holu na parterze zamieszczono ok. 100 fotografii dokumentujących

³ J. Andrzejewski, *Współczesne technologie biblioteczne na przykładzie rozbudowy Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*, Łódź 2005.

⁴ *Ibidem*, s. 22.

powstanie i rozbudowę Biblioteki, rys historyczny oraz kopię Aktu wmurowania kamienia węgielnego.

„Magia papieru” to interesująca wystawa zaaranżowana przez Polskie Centrum Origami. Oddział w Łodzi. Pokazano na niej ponad 200 prac wykonanych z kolorowego papieru.

Łódzkie Towarzystwo Naukowe obchodziło swoje 70-lecie. Współ z Oddziałem Informacji Naukowej (OIN) BUŁ powstała wystawa obrazująca historię i osiągnięcia naukowe Towarzystwa, sylwetki założycieli, prezesów i członków.

W następnym, tj. 2007 r. zorganizowano wystawę poświęconą postaci zmarłego prof. Janusza Dunina, dyrektora BUŁ w latach 1984–1987, pracownika Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ. Dzięki uprzejmości żony profesora, pani Cecylii Dunin, która wypożyczyła Bibliotece materiały gromadzone pieczołowicie przez jej męża, zaaranżowano ekspozycję przybliżającą jego sylwetkę. Znaczna liczba książek, czasopism, fotografii i innych dokumentów spowodowała, iż ekspozycję ustawiono w obszernym holu „starej” części BUŁ.

W roku 2007 Senat Rzeczypospolitej Polskiej podjął uchwałę o ustanowieniu Roku Stanisława Wyspiańskiego i Roku Generała Władysława Andersa.

W kwietniu przygotowano wystawę o życiu i twórczości Wyspiańskiego. Duża ekspozycja zajęła hol „starego” budynku BUŁ. Zebrany materiał podzielono według następujących tematów: „Biografia”, „Korespondencja”, „Poezja”, „Wokół dramatu”, „Teatr i film”, „Twórczość plastyczna”, „Inni o Stanisławie Wyspiańskim”, „Programy ze sztuk teatralnych”. W gablotach i na ekranach umieszczono książki, fotografie, rysunki, plakaty, albumy i rekwizyty, tj. zegar, korona, maska, krzyżyk, okulary, wypożyczone z Teatru im. Jaracza w Łodzi i Teatru Nowego w Łodzi. Wystawa ukazywała autora *Wesela* jako malarza, poetę, dramaturga i twórcę teatru. Zdjęcia witraży i sztuki użytkowej dopełniały jej obszerny temat.

W grudniu natomiast przygotowano ekspozycję ilustrującą działalność generała Andersa wielkiego żołnierza i polityka, twórcę Armii Polskiej w ZSRR, II Korpusu we Włoszech i Wodza Naczelnego Polskich Sił Zbrojnych. Oprócz zbiorów własnych skorzystano z materiałów udostępnionych przez Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi. Wśród nich znalazły się muzealia, archiwalia, zbiory ikonograficzne: fotografie, medale, mundur wojskowy i czapka oraz portret generała namalowany węglem przez Krystynę Szczypkowską.

Oprócz wystaw biograficznych w tym czasie powstały jeszcze inne ekspozycje. Na przykład w lipcu 2007 r. pracownik BUŁ udostępnił kolorowe fotografie Łodzi, które sam wykonał. „Spacer po Łodzi. Fotografie z kolekcji Jarosława Pawlika, pracownika BUŁ” – tak brzmiał tytuł wakacyjnej wystawy. Oglądając zdjęcia można było podziwiać słynną łódzką secesję, pałac Izraela Poznańskiego, miejsca sakralne, Manufakturę, Księży Młyn, wille i pałace oraz

wiele innych obiektów architektonicznych miasta. W ikonograficznej formie autor przedstawił fragment historii Łodzi, a także jej współczesne oblicze.

Rok 2008 obfitował w wiele nowych wystaw organizowanych tak przez OIN, jak przez instytucje z zewnątrz. „W służbie książki i czytelnika” to ekspozycja przywołująca osobę prof. Bolesława Świderskiego, dyrektora BUŁ w latach 1969–1981, wykładowcę w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ. Umieszczono na niej fotografie, maszynopisy artykułów, rękopisy, grafiki i inne materiały dokumentujące naukową aktywność profesora. Wiele cennych pamiątek udostępniła na czas trwania wystawy żona profesora, prof. Irena Janicka-Świderska.

Towarzystwo Opieki nad Archiwum Instytutu Literackiego w Paryżu było inicjatorem i organizatorem ekspozycji pt. „Jerzy Giedroyc i Dziupła Kultury”. Wystawa bogata w materiały ekspozycyjne informowała o działalności zasłużonej instytucji emigracyjnej.

W lipcu 2008 r. zmarł dr Jerzy Andrzejewski, dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, wykładowca i Senior Budowy. Jego osobie poświęcono ekspozycję, na której znalazły miejsce liczne publikacje autorskie, fotografie i pamiątki wypożyczone przez panią Jadwigę Andrzejewską, żonę zmarłego.

Należy pamiętać, że rok 2008 był Rokiem Zbigniewa Herberta. Senat RP podjął taką decyzję w 10. rocznicę śmierci poety. Z tej racji w Bibliotece zaaranżowano wystawę o życiu i twórczości autora *Pana Cogito*. Książki i czasopisma pochodzące z kolekcji BUŁ zaprezentowały Herberta jako poetę, eseistę i rysownika.

Oprócz wystaw biograficznych w omawianym roku zorganizowano kilka ekspozycji tematycznych.

Kontakty naszego kraju z Japonią stały się pretekstem do przygotowania wystawy „100-letnia historia stosunków polsko-japońskich”. Organizator, Ambasada Japonii w Polsce, zadbał o to, aby ukazać istotne aspekty relacji między dwoma państwami. Materiały wypełniające wystawę objęły okres do 2000 r. Stanowiły część ekspozycji zatytułowanej „Chopin-Polska-Japonia” powstałej z okazji 80. rocznicy nawiązania oficjalnych stosunków polsko-japońskich oraz Roku Chopinowskiego. Z inicjatywy ambasadora Rzeczypospolitej Polskiej w Tokio, Jerzego Pomianowskiego, ekspozycję pokazywano także w Tokio, Osace, Warszawie i Krakowie.

Wieloletnia współpraca Uniwersytetu Łódzkiego z Uniwersytetem im. Justusa Liebiga w Giessen znalazła odzwierciedlenie na wystawie zatytułowanej „30 lat partnerstwa. Uniwersytet Łódzki – Uniwersytet w Giessen”. Książki, mapy, fotografie, artykuły z czasopism, prace naukowe, dyplomy i odznaczenia ilustrowały relacje między obydwoma uczelniami. Wystawa uzupełniała obchody jubileuszowe, na które złożyły się spotkania naukowe, w tym sesja „Młodzi naukowcy prezentują swoje badania”.

Inny charakter miała wystawa pt. „100 lat esperanta w Łodzi”. Polski Związek Esperantystów przygotowując tę ekspozycję uhonorował Ludwika Zamenhofa, twórcę języka esperanto i ukazał rozwój zainteresowania tym językiem na terenie naszego miasta. Na ekspozycji wykorzystano przewodniki po miastach europejskich, ekslibrisy, karty pocztowe, znaczki, poradniki, czasopisma, płyty CD i rozmaite rekwizyty popularyzujące język esperanto.

Wzorem lat ubiegłych w roku 2009 organizowano ekspozycje biograficzne i tematyczne. Przed gmachem BUŁ stanęła wystawa pt. „Młodzież z Partią...się rozliczy!” Jej organizatorem było Biuro Edukacji Publicznej łódzkiego oddziału Instytutu Pamięci Narodowej. Na specjalnych konstrukcjach umieszczono fotografie oraz teksty mówiące o postawie młodych ludzi wobec komunistycznych władz państwowych w epoce PRL.

Fot. 1. „Młodzież z Partią...się rozliczy” Fot. 2. „Polska książka artystyczna (...)”

Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego przygotował w Bibliotece wystawę pt. „90 lat województwa łódzkiego 1919–2009”, która obrazowała przemiany, jakie dokonały się na tym terenie w ciągu 90 lat.

Tematem kolejnej wystawy stała się „Polska książka artystyczna z przełomu XX i XXI wieku”. Jej inicjatorzy i organizatorzy, państwo Jadwiga i Janusz Tryznowie z Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi, pokazali dzieła polskich plastyków – twórców nietypowej i jakże oryginalnej postaci książki. Były to prace Andrzeja Mariana Bartczaka, Małgorzaty Górskiej, Moniki Krygier, Magdaleny Pilch, Krzysztofa Wosika i innych.

„Tygiel Kultury” to ogólnopolskie czasopismo społeczno-kulturalne wydawane w Łodzi. Redakcja tego miesięcznika zorganizowała w BUŁ wystawę „Wiosna z «Tygłem Kultury»”, na której rozmieszczono plakaty ilustrujące okładki czasopisma, a w gablotach wyłożono zeszyty „Tygla”, książki z serii Biblioteka „Tygla Kultury” publikowane przez fundację ANIMA oraz wykaz nagród przyznawanych przez „Tygiel Kultury”.

Rok 2009 został ogłoszony przez Sejm RP Rokiem Juliusza Słowackiego. Fakt ten zainspirował pracowników BUŁ do przygotowania wystawy pt. „Juliusza Słowackiego świat teatralny. Reminiscencje”. Obszerna ekspozycja

zajęła parter i piętro Biblioteki. Zamieszczono na niej biografię poety w języku polskim i angielskim, liczne fotografie portretów Słowackiego, miejsc, w których przebywał. Pokazano zdjęcia z przedstawień teatralnych tj. *Ballady-na, Lilla Weneda, Spisek koronacyjny, Król Duch, Kordian, Fantazy czy Sen srebrny Salomei*. W gablotach umieszczono programy teatralne z Warszawy, Krakowa, Lublina, Łodzi, Olsztyna, Jeleniej Góry i innych miast Polski. Z dwóch łódzkich teatrów – im. Stefana Jaracza i Nowego im. Kazimierza Dejmka- wypożyczono rekwizyty, tj. kałamarz, okulary, świecznik i lornetkę. Po wernisażu miał miejsce wykład prof. Jacka Brzozowskiego z UŁ na temat dramatów Słowackiego. Następnie aktorzy i studenci Państwowej Wyższej Szkoły Filmowej Teatralnej i Telewizyjnej im. Leona Schillera w Łodzi czytali fragmenty utworów poety. Krótka relacja o otwarciu wystawy znalazła miejsce w popołudniowym i wieczornym wydaniu Łódzkich Wiadomości Dnia. Wydarzenie zostało też odnotowane w „Dzienniku Łódzkim”⁵. Wystawa o Słowackim była ostatnią imprezą w 2009 r.

W ostatnim roku opisanym w niniejszym tekście, tj. 2010, dominowały wystawy tematyczne. Jednak pierwsza ekspozycja została przygotowana z okazji Roku Chopinowskiego ogłoszonego przez Sejm RP w 200 rocznicę urodzin kompozytora. W kraju i na świecie rozbrzmiewały koncerty, odbywały się imprezy okolicznościowe wyrażające hołd wobec geniuszu Chopina. W BUŁ przygotowano ekspozycję „Tam, gdzie pozostały nuty Chopina”, która przypominała ważne miejsca w jego biografii. Książki, czasopisma, albumy, pocztówki, fotografie, okładki płyt, nuty pochodzące z kolekcji BUŁ oraz różne rekwizyty przypominały Żelazową Wolę, warszawskie mieszkanie państwa Chopinów, Szafarnię, Antonin, Wiedeń, Paryż i inne miejsca, w których „pozostały” nuty Chopina. Otwarcia wystawy towarzyszyła prelekcja i prezentacja Małgorzaty Grajter z Akademii Muzycznej w Łodzi zatytułowana „Fryderyka Chopina muzyczne pamiątki z podróży”.

Fot. 3. „Tam, gdzie zostały nuty Chopina”

Fot. 4. „Polacy w Brazylii”

⁵ „Dziennik Łódzki” 2009, nr 256, s. 13.

Z okazji 90. rocznicy ustanowienia polsko-brazylijskich stosunków dyplomatycznych ambasada Brazylii w Warszawie i Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego w Warszawie zaaranżowali ekspozycję „Polacy w Brazylii”. W czasie wernisażu głos zabrał Stanisław Pawliszewski, Prezes Towarzystwa Polsko-Brazylijskiego i były Ambasador Polski w Brazylii. Opowiedział o relacjach między dwoma krajami. Następnie dr Jerzy Mazurek z Muzeum przedstawił sytuację Polonii brazylijskiej.

Łódź jest miastem o tradycjach drukarskich. Temu zagadnieniu poświęcono ekspozycję „150 lat drukarstwa łódzkiego”. Duża wystawa rozmieszczona została na II piętrze Biblioteki. Ekspozycje i dokumenty wypożyczone z łódzkich muzeów⁶ oraz z Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Marszałka Józefa Piłsudskiego znalazły miejsce w specjalnej sali.

Fot. 5. „150 lat drukarstwa łódzkiego” Fot. 6. „Gaudi z bliska”

Kolejna wystawa powstała w ramach „XXI Międzynarodowego Festiwalu Komiksu i Gier” organizowanego w Łodzi od 1991 r. przez Stowarzyszenie Twórców „Contur” i Łódzki Dom Kultury. Sztuka komiksu wzbudziła zainteresowanie osób przychodzących do Biblioteki.

Piękno obiektów architektonicznych Barcelony zaprojektowane przez Antoniego Gaudiego zaprezentowano na wystawie fotograficznej wypożyczonej z Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Łodzi. Autorami zdjęć byli Julian Liniecki, Barbara Pabin-Szafko i Joanna Szumilewicz. Ekspozycja pt. „Gaudi z bliska” pozwoliła podziwiać detale architektury domów i kościołów hiszpańskiego miasta.

Fundacja Stupa-House wspólnie z Buddyjskim Ośrodkiem Medytacyjnym w Łodzi przygotowała wystawę przybliżającą idee buddyzmu. Wystawa nosiła tytuł „Tam, gdzie powietrze wibruje mantrą”. Była częścią Festiwalu Kultury Buddyjskiej „Przestrzeń Umysłu”. Oprócz książek i fotografii pokazano

⁶ Muzeum Miasta Łodzi, Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne, Muzeum Papieru i Druku, Muzeum Książki Artystycznej.

eksponaty, tj. posąжки, tanki, przedmioty sakralne związane z buddyzmem tybetańskim.

Fot. 7. „Tam, gdzie powietrze wibruje mantrą”

Wystawą, która kończyła rok 2010 była ekspozycja zatytułowana „Polski wezyr w Merefnebef”. Powstała z inicjatywy Muzeum Uniwersytetu Rzeszowskiego. Wernisaż uświetnił wybitny polski archeolog prof. dr hab. Karol Myśliwiec, który opowiedział o dokonaniach polskich naukowców w Egipcie.

Oprócz wystaw czasowych, w październiku każdego roku przygotowywana jest wystawa książek i artykułów pracowników UŁ nagrodzonych przez Rektora.

Od niedawna „zadomowiły się” w BUŁ ekspozycje przygotowywane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, połączone z promocją i kiermaszem książek. „Nauka w dobrym wydaniu” to tytuł wystawy, dzięki której tak studenci jak i inni czytelnicy mogli poznać interesujące, a nie tak powszechnie dostępne materiały publikowane przez to wydawnictwo.

Warto także zwrócić uwagę na wystawki nowości wydawniczych i pierwszą wystawę „demaskującą” pasje kolekcjonerskie pracowników BUŁ. Znalazły się na niej filizanki i akcesoria do herbaty. Ekspozycja ta rozpoczęła nowy cykl wystaw.

Reasumując, w latach 2006–2010 zorganizowano na terenie BUŁ 54 wystawy biograficzne i tematyczne. Biorąc pod uwagę aspekt chronologiczny były to wystawy historyczne i współczesne. Jak wynika z analizy, 10 ekspozycji stanęło w starym budynku, pozostałe – w nowym⁷. Większość z nich (28) przygotował samodzielnie Oddział Informacji Naukowej, 26 wystaw powstało z inicjatywy osób i instytucji spoza Biblioteki, 5 – przy współudziale OIN. Warto zwrócić uwagę na rozpiętość tematyczną ekspozycji uwzględniającą różnorodne zagadnienia. Wykorzystywano na nich materiały pochodzące

⁷ Tabela zamieszczona w Aneksie.

z zasobów BUŁ, z muzeów, archiwów, teatrów i kolekcji prywatnych. Wernisaże poprzedzały prace obejmujące zamieszczanie informacji o wystawie na stronie internetowej BUŁ, przygotowanie i rozsyłanie zaproszeń, plakatów i folderów oraz rozsyłanie Newslettera BUŁ. Tuż przed otwarciem ekspozycji instalowano dodatkowe oświetlenie, mikrofon i wymagany sprzęt. Na stoliku wykładano Księgę wpisów dla publiczności. W trakcie otwarcia wykonywano zdjęcia, aby rzetelnie udokumentować uroczyste spotkania. Niektórym wystawom towarzyszyły wykłady lub seminaria. Każdorazowo zapraszano lokalne media. Cieszy fakt, że prasa („Gazeta Łódzka”, „Dziennik Łódzki”, „Kalejdoskop”), oraz Radio Łódź i TV Toya, wspomagały biblioteczne imprezy. Zamieszczały odpowiednio wcześniej informacje na ich temat, przeprowadzały rozmowy z dyrektorem Biblioteki i z organizatorami ekspozycji, w TVP3 „Łódzkie Wiadomości Dnia” emitowały krótkie relacje o wernisażach. Informacje o wystawach pojawiały się także w elektronicznych serwisach, tj. Facebook czy Reymont.

Nie przeceniając roli, jaką wystawy odgrywają w całokształcie prac bibliotecznych, można stwierdzić, że działalność wystawiennicza jest potrzebna. Opisane ekspozycje organizowano w tym celu, aby przypomnieć o ważnych wydarzeniach i zachęcić do ich interpretacji. Intencją organizatorów było wykreowanie takiej sytuacji, która umożliwi odbiorcom obcowanie z ciekawymi ludźmi. W zamyśle autorów ekspozycje miały kształtować poczucie estetyki, uwrażliwiać na piękno, przypominać o wartościach, które należy pielęgnować. Jednak najważniejszym ich celem było popularyzowanie osiągnięć naukowych z różnych dyscyplin wiedzy oraz promowanie kultury i sztuki.

A jednak wbrew oczekiwaniom, zainteresowanie ekspozycjami organizowanymi w latach 2006–2010 było dość umiarkowane i zwykle gasło wraz z wernisażem. Świadczy o tym dysproporcja między liczbą wysłanych zaproszeń, a frekwencją w czasie trwania wystawy, nierzadko nawet podczas jej otwarcia. Potwierdza to znikoma liczba osób, które zechciały podzielić się swoimi wrażeniami dając temu wyraz w Księdze wpisów, chociaż trzeba przyznać, zamieszczone w niej słowa oceniały wystawy z wielką życzliwością, a nawet z entuzjazmem. Podjęte prace organizacyjne pozwalały przypuszczać, że większa liczba osób odwiedzających Bibliotekę zatrzyma się po to, aby obejrzeć daną ekspozycję, zapoznać się z jej treścią i zastanowić się nad przesłaniem, jakie w sobie kryje.

Fakt ten zmusza do zastanowienia się nad przyczyną takiego stanu rzeczy. Czy powód leżał w chybionej tematyce wystaw? Może, różnej jakości sprzęt wystawienniczy obniżał ich jakość? A może czytelnik przychodzący do Biblioteki nie zarezerwował sobie czasu na zwiedzanie wystawy lub po prostu nie odczuwał tego rodzaju potrzeby? Może w dzisiejszej rzeczywistości wystarczy ograniczyć się do wystaw wirtualnych? Trudno o jednoznaczną odpowiedź.

Obserwacje i przemyślenia dotyczące tej części pracy bibliotekarza, jaką jest wystawiennictwo skłaniają do wniosku, iż ekspozycje organizowane w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego **jeszcze** nie spełniają roli czynnika współtworzącego „trzecie miejsce”. W przekonaniu organizatorów stanowią element wciąż niewykorzystany w stopniu satysfakcjonującym. Stały się wizytówką BUŁ, ale nie wydarzeniem na tyle ważnym i atrakcyjnym, aby poświęcić mu więcej uwagi i czasu. Tego rodzaju spostrzeżenia nie zwalniają oczywiście od dalszych starań. Przeciwnie, refleksje wokół wystaw prowadzą do konkluzji, iż działalność wystawienniczą należy konsekwentnie ulepszać i usprawniać. Wszelkie prace i dążenia powinny iść w tym kierunku, aby poszerzyć krąg odbiorców ekspozycji. Warto bardziej uaktywnić współpracę z łódzkimi placówkami kulturalnymi, zwłaszcza z tymi, które same przygotowują rozmaite festiwale czy konkursy. Sensowne będzie współdziałanie z bibliotekami uczelni Łodzi. Wspólne inicjatywy i oferty mogą w przyszłości zaowocować atrakcyjniejszymi, oryginalniejszymi niż dotychczas ekspozycjami. Stały kontakt ze studentami wydziałów uniwersyteckich może okazać się cenny w wyborze niektórych tematów wystaw. Warto przeprowadzić ankietę wśród bywalców BUŁ, aby poznać ich rzeczywiste oczekiwania w tej kwestii. Wypada żałować, że do tej pory nie przeprowadzono żadnych badań odzwierciedlających odbiór wystaw bibliotecznych. Opinie czytelników mogą okazać się ważnym głosem przy planowaniu ekspozycji. Na każdej wystawie warto pokazać najnowsze książki, czasopisma bądź elektroniczne nośniki informacji, pochodzące z kolekcji BUŁ, związane tematycznie z wystawą. Częstsze spotkania z autorami ekspozycji lub osobami, których zainteresowania korespondują z ich treścią, mogą zgromadzić większą publiczność. Sądzę, że należałoby zadbać, bardziej niż do tej pory, o reklamę wystaw. Ich treść winna skuteczniej zachęcać do ich obejrzenia. Mile widziany byłby catering, który stwarza okazję do wspólnych rozmów i wymiany myśli. Zapewne z aprobatą spotkałyby się, choćby skromne, gadżety przygotowane specjalnie z myślą o uczestnikach imprez.

Wnioskuje więc, że działalność wystawienniczą należy kontynuować i ciągle udoskonalać bez względu na to, czy ekspozycje będą współtworzyć „trzecie miejsce”, czy nie. Przyszłość pokaże, czy taka jest ich misja, czy też pozostaną oddzielną całością. Natomiast nieobecność wystaw obniżyłaby rangę Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego jako instytucji służącej nauce i kulturze.

Bibliografia

- Andrzejewski J., *Współczesne technologie biblioteczne na przykładzie rozbudowy Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*, Łódź 2005.
 Eco U., *O bibliotece*, Warszawa 2007.

Ewidencja wystaw organizowanych w Bibliotece Uniwersyteckiej w Łodzi w latach 2006–2010.

Łabiszewska I., *Działalność wystawiennicza Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1949–2005*, [w:] *O nauce, dokumentach i informacji w bibliotekach Uniwersytetu Łódzkiego*, pod red. S. Kurek-Kokocińskiej, Łódź 2008.

Aneks

Tabela

Wykaz wystaw zorganizowanych w BUŁ w latach 2006–2010

Lp.	Rok	Tytuł	Organizator	Miejsce
1.	2006	„Jerzy Giedroyc – «Książę Maison-Laffitte»”	Oddział Informacji Naukowej BUŁ (OIN)	nowy budynek
2.		„Rok 2006 – Rokiem Języka Polskiego”	OIN	jw.
3.		„Stanisław Lem”	OIN	jw.
4.		„Magia papieru”	Polskie Centrum Orgiami. Oddział w Łodzi	stary budynek
5.		„Biblioteka Uniwersytecka w obiektywie”	OIN	nowy budynek
6.		„Łódzkie Towarzystwo Naukowe wczoraj i dziś”	Łódzkie Towarzystwo Naukowe, OIN	jw.
7.	2007	„Odszedł Ryszard Kapuściński”	OIN	jw.
8.		„Na tropach Wańkowicza”	OIN	jw.
9.		„Rok 2007 Rokiem Stanisława Wyspiańskiego”	OIN	stary budynek
10.		„Świat figur i brył”	Polskie Centrum Origami	jw.
11.		„Spacer po Łodzi. Fotografie z kolekcji Jarosława Pawlika, pracownika BUŁ”	OIN	nowy budynek
12.		„Profesor Janusz Dunin-Horkawicz 26.06.1931-27.07.2007”	OIN	stary budynek

Lp.	Rok	Tytuł	Organizator	Miejsce
13.		„Osiągnięcia naukowe pracowników Uniwersytetu Łódzkiego”	OIN	nowy budynek
14.		„Profesor Janusz Dunin-Horkawicz 26.06.1931-27.07.2007”	OIN	stary budynek
15.		„Rok generała Władysława Andersa”	OIN	jw.
16.	2008	„Józef Czapski”	OIN	nowy budynek
17.		„Srebra lodowca Argentiere”	Dr Witold Budzisz, pracownik UŁ	jw.
18.		„W służbie książki i czytelnika. Profesor Bolesław Świdorski 13.04.1917 -8.03.1998”	OIN	stary budynek
19.		„Gustaw Holoubek 21.04.1923 – 6.03.2008”	OIN	jw.
20.		„100-lecie historii stosunków polsko-japońskich”	Ambasada Japonii w Polsce	jw.
21.		„Jerzy Giedroyc i Dziupla Kultury”	Towarzystwo Opieki nad Instytutem Literackim w Paryżu, OIN	nowy budynek
22.		„30 lat partnerstwa. Uniwersytet Łódzki – Uniwersytet w Giessen”	Uniwersytet Łódzki, Uniwersytet im. J. Liebiga w Giessen	nowy budynek
23.		„Twarze łódzkiej bezpieki”	Instytut Pamięci Narodowej. Oddział w Łodzi	stary budynek
24.		„Wyprawa antarktyczna 2007”	Zakład Biologii i Oceanobiologii Uniwersytetu Łódzkiego	nowy budynek
25.		Dr Jerzy Andrzejewski 25.12.1944 – 11.07.2008	OIN	jw.
26.		„100 lat esperanta w Łodzi”	Polski Związek Esperantystów	jw.

Lp.	Rok	Tytuł	Organizator	Miejsce
27.		„Osiągnięcia naukowe pracowników Uniwersytetu Łódzkiego”	OIN	jw.
28.		„Zbigniew Herbert”	OIN	jw.
29.		„Dr Jerzy Andrzejewski 25.12.1944 – 11.07.2008. Dyrektor Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego”	OIN	jw.
30.		Fabryki Łodzi. Rysunki Wacława Kondka	OIN	jw.
31.	2009	„Marian Balcerak 16.02.1925-11.01.2009”	OIN	jw.
32.		„Wiadomości Literackie” i Mieczysław Grydzewski	OIN	jw.
33.		„Ocaleni z „niehumanitarnej ziemi”. Losy uchodźstwa polskiego w ZSRR w latach 1942–1950”	Instytut Pamięci Narodowej. Oddział w Łodzi	jw.
34.		„Jan Błoński 15.01.1931 – 10.02.2009”	OIN	jw.
35.		„90 lat województwa łódzkiego”	Urząd Marszałkow- ski Województwa Łódzkiego	jw.
36.		„Młodzież z partią ...się rozliczy!”	Instytut Pamięci Narodowej. Oddział w Łodzi	przed nowym budynkiem
37.		„Polska książka artystyczna z przełomu XX i XXI wieku”	Muzeum Książki Artystycznej w Łodzi	nowy budynek
38.		„Wiosna z «Tygłem Kultury»”	Redakcja „Tygła Kultury”	jw.
39.		„Pan Łantufri i jego zachwaszczo- ny ogród”	Zdzisław Mucho- wicz, OIN	jw.
40.		„Osiągnięcia naukowe pracowni- ków Uniwersytetu Łódzkiego”	OIN	jw.
41.		„Picturing America – Obrazowa- nie Ameryki”	American Corner	jw.
42.		„Darwin now”	British Council	jw.

Lp.	Rok	Tytuł	Organizator	Miejsce
43.		„Juliusza Słowackiego świat teatralny. Reminiscencje”	OIN	jw.
44.	2010	„Tam, gdzie pozostały nuty Chopina”	OIN	jw.
45.		„Discover Europe 2009”	Erasmus Student Network UŁ	jw.
46.		„Polacy w Brazylii”	Towarzystwo Polsko-Brazylijskie, OIN	jw.
47.		„Zabytkowe przestrzenie Uniwersytetu Łódzkiego”	Karolina Kołodziej, Maciej Kronenberg	jw.
48.		„150 lat drukarstwa łódzkiego”	OIN	jw.
49.		„Międzynarodowy Festiwal Komiksu i Gier w Łodzi”	Stowarzyszenie Twórców „Contur”	jw.
50.		„Gaudi z bliska”	Julian Liniecki, Barbara Pabin-Szafko, Joanna Szumilewicz	jw.
51.		„Osiągnięcia naukowe pracowników Uniwersytetu Łódzkiego 2009”	OIN	jw.
52.		„Nauka w dobrym wydaniu”	Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego	jw.
53.		„Tam, gdzie powietrze wibruje mantrą”	Fundacja Stupa-House	jw.
54.		„Polski wezyr w Merefnebef”	Muzeum Uniwersytetu Rzeszowskiego	jw.

Wybrane cytaty z Księgi wpisów

Gratulacje dla całego zespołu Biblioteki

(Otwarcie nowego budynku)

Klasa II B XII LO w Łodzi im. St. Wyspiańskiego serdecznie dziękuje za zorganizowanie wystawy związanej z osobą patrona szkoły

(Rok 2007 Rokiem Stanisława Wyspiańskiego)

Dziękuję, że podzieliłeś się ze mną swoimi przeżyciami. Dziękuję i proszę o więcej

Fascynujące zdjęcia – aż chciałoby się porównać je z naturą. Dzięki Witku.

(Srebra lodowca Argentiere)

Serdecznie dziękuję za piękną wystawę

Bardzo piękna wystawa przybliżająca sylwetkę prof. Bolesława Świderskiego. Dziękuję za zaproszenie

Dziękuję za wystawę i sesję poświęconą prof. B. Świderskiemu

(W służbie książki i czytelnika. Profesor Bolesław Świdorski)

Z podziękowaniem dla Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego za pomoc w organizowaniu wystawy

Wspaniała wystawa, szczególnie akcenty związane z Łodzią. Cieszymy się, że mogliśmy uczestniczyć w przygotowaniu wystawy

(100-letnia historia stosunków polsko-japońskich)

Serdecznie dziękujemy za gościnę w pięknym gmachu BUŁ – z nadzieją, wszystkim zwiedzającym wystawę przybliżyliśmy postać Jerzego Giedroyc'a oraz Zofii i Zygmunta Hertzów

(Jerzy Giedroyc i Dziupla „Kultury”)

Dziękuję za odrobinę wrażeń artystycznych (...)

(„Fabryki Łodzi”. Rysunki Wacława Kondka)

Wspaniała wystawa Tygla – najsympatyczniejszej redakcji w Łodzi Polsce na świecie i w całej naszej galaktyce

BUŁO! Matko Nasza!

Co wszystkich przyjmujesz...

Od Annasza do Kajfasza!

I nie wiesz, co to MUR!

Dlatego dziś gościsz

WIELKI TYGIEL

Nie Jednej – lecz czterech KULTUR!

(Wiosna z „Tygłem Kultury”)

Piękna wystawa niezwykle ciekawego człowieka! Dziękuję

Bardzo dziękuję Dyrekcji Biblioteki Uniwersyteckiej i Oddziałowi Informacji Naukowej za udostępnienie pięknej przestrzeni na wystawę i prezentację utworów poetyckich

(Pan Łantufri i jego zachwaszczony ogród)

Congratulations and thank you for the wonderful exhibit! You do a great job!

(Picturing America – Obrazowanie Ameryki)

Gratulujemy podjęcia ciekawego tematu, jakim jest historia Uniwersytetu Łódzkiego. Zarówno nasza książka jak i wystawa przygotowana przez Bibliotekę Uniwersytecką wpisuje się w 65. rocznicę powstania naszej uczelni. Dziękujemy za udostępnienie przestrzeni Biblioteki i organizację spotkania autorskiego

(Zabytkowe przestrzenie Uniwersytetu Łódzkiego)

Świetne miejsce i świetna wystawa

Pan co mówił się trochę zacinał, poczęstunek był OK. Ale wina nam nie dali! Ale i tak wystawa i zdjęcia Super!!

(Tam, gdzie powietrze wibruje mantrą)